

System weryfikacji decyzji i postanowień w toku instancji administracyjnych

Weryfikacja w postępowaniu ogólnym:

- Zasada trwałości decyzji administracyjnych – art. 16 § 1 k.p.a.
  - Weryfikacja w toku instancji (zasada dwuinstancyjności) - art. 15 k.p.a.
  - Weryfikacja w trybach nadzwyczajnych (zasada ochrony trwałości decyzji ostatecznej)
- Zasada prawa skargi na decyzje administracyjne do sądu administracyjnego – art. 16 § 2 k.p.a.; zob. art. 3 § 2 pkt 1 p.p.s.a.

Elementy składowe systemu weryfikacji dokonywanej w drodze administracyjnej

Środki
zaskarżenia

Środki
nadzoru

Odwołalność
decyzji

Środki zaskarżenia

To instytucje procesowe, za których pomocą uprawnione podmioty mogą żądać weryfikacji rozstrzygnięć administracyjnych w celu ich kasacji lub reformacji. Cechy charakterystyczne:

- Oparcie na zasadzie skargowości
- Cel – doprowadzenie do kasacji lub reformacji rozstrzygnięcia administracyjnego

Klasyfikacja środków zaskarżenia: kryteria:

- Przesunięcia kompetencji do weryfikacji zaskarżonego rozstrzygnięcia na wyższą instancję – **dewolutywność**
- Rodzaju zaskarżonego rozstrzygnięcia – **zwyczajne i nadzwyczajne**
- Mocy prawnej wniesionego środka zaskarżenia – **suspensywność**
- Możliwości wnoszenia danego środka zaskarżenia samodzielnie – **samoistne i niesamoistne**

Środki nadzoru i odwołalność decyzji

Środki nadzoru – instytucje procesowe, za pomocą których organy powołane do sprawowania nadzoru uruchamiają z urzędu postępowanie weryfikacyjne, służące wyeliminowaniu z obrotu prawnego decyzji przez ich kasację lub reformację.
Cechy charakterystyczne:

- Oparcie na zasadzie oficjalności
- Cel – wyeliminowanie decyzji z obrotu prawnego

Odwołalność decyzji – prawna możliwość kasacji lub reformacji decyzji z urzędu przez organ, który decyzję wydał.
Cechy charakterystyczne:

- Oparcie na zasadzie oficjalności
- Cel – wyeliminowanie decyzji z obrotu prawnego

Dokonaj klasyfikacji

- **Odwołanie** – art. 127 § 1 i § 2 k.p.a. w zw. z art. 129 § 1 k.p.a., art. 130 § 2 k.p.a.
- **Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy** – art. 127 § 3 k.p.a. w zw. z art. 130 § 2 k.p.a.
- **Zażalenie** – art. 141 k.p.a. – art. 144 k.p.a.
- **Wznowienie postępowania** – art. 147, art. 150, art. 152 § 1 k.p.a.
- **Stwierdzenie nieważności** – art. 157 k.p.a., art. 159 § 1 k.p.a.
- **Uchylenie lub zmiana decyzji prawidłowej lub dotkniętej wadami niekwalifikowanymi, na której strona nie nabyła prawa** – art. 154 k.p.a.
- **Uchylenie lub zmiana decyzji prawidłowej lub dotkniętej wadami niekwalifikowanymi, na której strona nabyła prawo** – art. 155 k.p.a.

Prawo do odwołania - zasady

- „Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarzania określa ustawa” – art. 78 Konstytucji RP
- „Postępowanie administracyjne jest dwuinstancyjne” – art. 15 k.p.a.

Odwołanie

Postępowanie administracyjne:

- Od decyzji wydanej **w pierwszej instancji** służy stronie odwołanie **tylko do jednej instancji** – art. 127 k.p.a.
- **Właściwy do rozpatrzenia** odwołania jest organ administracji publicznej **wyższego stopnia**, chyba że ustawa przewiduje inny organ odwoławczy – art. 127 § 2 k.p.a. w zw. z art. 17 k.p.a.

Wyłączenie decyzji spod weryfikacji w toku instancji

Możliwe wtedy, gdy przepis szczególny tak stanowi, np.:

- „Decyzje Rzecznika są ostateczne. [...] Na decyzję Rzecznika przysługuje skarga do sądu administracyjnego” – art. 65 i art. 66 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzecznik Praw Pacjenta
- Decyzja, o której mowa w ust. 1, jest **ostateczna**. Przepisu art. 127 § 3 k.p.a. nie stosuje się. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje skarga do sądu administracyjnego na zasadach i w trybie określonych w p.p.s.a. – art. 6 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o zadośćuczynieniu rodzinom ofiar zbiorowych wystąpień wolnościowych w latach 1956-1989

Podmioty uprawnione do wniesienia odwołania

Postępowanie odwoławcze jest oparte na zasadzie skargowości.

Legitymację do wniesienia skargi ma:

- Strona (art. 28 i art. 29 k.p.a.)
- Podmioty na prawach strony (art. 31 § 3 i art. 188 k.p.a.)
- Podmiot, który twierdzi, że nie ma w sprawie interesu prawnego lub obowiązku prawnego, a decyzja została do niego skierowana.

Jeżeli ktoś ma w sprawie interes faktyczny, ale nie ma interesu prawnego to może wnieść skargę z działu VIII k.p.a.

Strona postępowania administracyjnego

Art. 28. Stroną jest każdy, **czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie** albo **kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek.**

Art. 29. Stronami mogą być **osoby fizyczne** i **osoby prawne**, a gdy chodzi o państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne i organizacje społeczne - **również jednostki nieposiadające osobowości prawnej.**

Organizacja społeczna

Art. 31 § 1. Organizacja społeczna może w sprawie dotyczącej innej osoby występować z żądaniem:

- 1) wszczęcia postępowania,
- 2) dopuszczenia jej do udziału w postępowaniu,

jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji i gdy przemawia za tym interes społeczny.

§ 2. Organ administracji publicznej, uznając żądanie organizacji społecznej za uzasadnione, postanawia o wszczęciu postępowania z urzędu lub o dopuszczeniu organizacji do udziału w postępowaniu. Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji społecznej służy zażalenie.

§ 3. Organizacja społeczna uczestniczy w postępowaniu na prawach strony.

Prokurator

- Art. 188 k.p.a.: „Prokuratorowi, który bierze udział w postępowaniu w przypadkach określonych w art. 182-184, służą prawa strony”
- Art. 182 k.p.a. „Prokuratorowi służy prawo zwrócenia się do właściwego organu administracji publicznej o wszczęcie postępowania w celu usunięcia stanu niezgodnego z prawem”
- Art. 183 § 1 k.p.a.: „Prokuratorowi służy prawo udziału w każdym stadium postępowania w celu zapewnienia, aby postępowanie i rozstrzygnięcie sprawy było zgodne z prawem”.

Wymagania formalne podania

- Odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia. Wystarczy, jeżeli z odwołania wynika, że strona nie jest zadowolona z wydanej decyzji. Przepisy szczególne mogą ustalać inne wymogi co do treści odwołania – art. 128 k.p.a.
- Odwołanie powinno odpowiadać ogólnym wymaganiom stawianym podaniom – art. 63 i nast. k.p.a.
- Przepisy szczególne mogą wprowadzać dodatkowe wymogi formalne podania.
- Termin na wniesienie odwołania – co do zasady 14 dni od dnia doręczenia/ogłoszenia decyzji stronie (art. 129 § 2 i 3 k.p.a.)
- Względna dewolutywność – „Odwołanie wnosi się do właściwego organu odwoławczego za pośrednictwem organu, który wydał decyzję” (art. 129 § 1 k.p.a.). **Co w przypadku, gdy strona wniesie odwołanie bezpośrednio do organu odwoławczego? (zob. art. 65 k.p.a.)**

Moc prawna odwołania

- Wykonalność decyzji administracyjnej
- Wykonanie decyzji organu I instancji – przymusowe lub dobrowolne – nie czyni nigdy bezprzedmiotowym postępowania odwoławczego.
- Wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji – bezwzględna suspensywność.
- Organ odwoławczy może w uzasadnionych przypadkach wstrzymać natychmiastowe wykonanie decyzji – względna suspensywność (zob. art. 108 k.p.a.)
- Ordynacja podatkowa – decyzje organu I instancji podlegają dobrowolnemu wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania.

Postępowanie odwoławcze przed organem I instancji

- Związanie organu decyzją – art. 110 k.p.a.
- Zawiadomienie stron o wniesieniu odwołania – art. 131 k.p.a.
- Samokontrola – art. 132 k.p.a.
Kryteria podjęcia samokontroli:
  - Formalne:
    - wniesienie odwołania przez wszystkie strony bądź
    - gdy odwołanie wniosła jedna ze stron, a pozostałe strony wyraziły zgodę na uchylenie lub zmianę decyzji zgodnie z żądaniem odwołania
  - Merytoryczne – stanowisko organu musi się pokrywać ze stanowiskiem stron

Czy jeżeli odwołanie wniesie prokurator to zostanie uruchomiony tryb samokontroli, czy zajdzie konieczność przekazania odwołania organowi odwoławczemu? (zob. art. 132 k.p.a.)

Art. 132 k.p.a.

- § 1. Jeżeli odwołanie wniosły wszystkie strony, a organ administracji publicznej, który wydał decyzję, uzna, że to odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, może wydać nową decyzję, w której uchyli lub zmieni zaskarżoną decyzję.
- § 2. Przepis § 1 stosuje się także w przypadku, gdy odwołanie wniosła jedna ze stron, a pozostałe strony wyraziły zgodę na uchylenie lub zmianę decyzji zgodnie z żądaniem odwołania.
- § 3. Od nowej decyzji służy stronom odwołanie.

Czynności procesowe w ramach samokontroli

Fazy:

- Pierwsza – przeprowadzenie kontroli własnego postępowania
- Druga – konfrontacja stanowiska organu, zajętego po zakończeniu fazy pierwszej, z żądaniem strony.

Termin na rozpatrzenie sprawy dla organu I instancji:

- Postępowanie administracyjne ogólne - 7 dni od dnia otrzymania odwołania (art. 133 k.p.a.)
- Co w przypadku, gdy organ I instancji podtrzyma swoje stanowisko (art. 133 k.p.a.)? Czy od decyzji wydanej w wyniku samokontroli służy odwołanie (art. 132 § 3 k.p.a.)? Co ewentualnie musi przekazać organ I instancji i komu (art. 133 k.p.a.)?

Postępowanie odwoławcze przed organem II instancji

- Kto jest organem odwoławczym? (art. 127 § 2 k.p.a. w zw. z art. 17 k.p.a.)
- Stadia postępowania odwoławczego:
  - Postępowanie wstępne
  - Postępowanie rozpoznawcze
  - Stadium podjęcia decyzji
- Kiedy rozpoczyna się postępowanie odwoławcze przed organem II instancji?
- Kiedy kończy się postępowanie odwoławcze przed organem II instancji?

Stadium wstępne postępowania odwoławczego

- Badanie właściwości
  - zob. art. 127 § 2 k.p.a. w zw. z art. 17 k.p.a
- Badanie dopuszczalności odwołania:
  - Niedopuszczalność przedmiotowa
  - Niedopuszczalność podmiotowa
- Badanie dochowania terminu do wniesienia odwołania
  - zob. art. 59 § 2 k.p.a.
  - zob. art. 134 k.p.a.

Stadium rozpoznawcze postępowania odwoławczego

- Opiera się na zasadach ogólnych, zwłaszcza:
  - Prawdy obiektywnej – art. 7 k.p.a.,
  - Praworządności – art. 6 k.p.a.
  - Dwuinstancyjności – art. 15 k.p.a.
- W jakim zakresie organ odwoławczy może przeprowadzić postępowania dowodowe?
  - Gdy organ I instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego – zob. art. 136 i art. 138 § 2 k.p.a.
  - Gdy organ I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe, ale nie ustalił wszystkich istotnych dla spraw okoliczności faktycznych – zob. art. 136 k.p.a. i art. 138 § 2 k.p.a.

Rodzaje decyzji kończących postępowanie odwoławcze

Decyzje merytoryczne:

- Gdy rozstrzygnięcie organu odwoławczego pokrywa się z rozstrzygnięciem organu I instancji – decyzja utrzymująca w mocy zaskarżoną decyzję (art. 138 § 1 pkt 1 k.p.a.)
- Gdy rozstrzygnięcie organu odwoławczego **nie** pokrywa się z rozstrzygnięciem organu I instancji – organ uchyla zaskarżoną decyzję w całości albo w części i w tym zakresie orzeka co do istoty sprawy (art. 138 § 1 pkt 2 k.p.a. *in principio*)

Decyzje kasacyjne:

- Decyzja kończąca rozpatrzenie sprawy – art. 138 § 1 pkt 2 k.p.a. *in fine*
- Decyzja powodująca przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji – art. 138 § 2 k.p.a.

Decyzja o umorzeniu postępowania odwoławczego – art. 138 § 1 pkt 3 w zw. z art. 137 k.p.a.

Decyzja uchylająca decyzję i zobowiązująca organ I instancji do wydania decyzji o określonej treści – art. 138 § 4 k.p.a.

Zakaz *reformationis in peius*

Art. 139 k.p.a.: „Organ odwoławczy nie może wydać decyzji na niekorzyść strony odwołującej się, chyba że zaskarżona decyzja **rażąco narusza prawo** lub **rażąco narusza interes społeczny**”.

Rażąco narusza prawo – chodzi o kwalifikowane przypadki naruszenia prawa (art. 145 § 1, art. 145a § 1, art. 145b, art. 156 § 1 k.p.a).

Rażąco narusza interes społeczny – znaczna swoboda wartościowania rozstrzygnięcia przyjętego w decyzji organu I instancji. Obowiązek wyczerpującego uzasadnienia w decyzji odwoławczej.

Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy

- Od decyzji wydanej w pierwszej instancji przez **ministra** lub **samorządowe kolegium odwoławcze** **nie służy odwołanie**, jednakże strona niezadowolona z decyzji może zwrócić się do tego **organu z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy** - art. 127 § 3 k.p.a.
- do wniosku tego **stosuje się odpowiednio** przepisy dotyczące odwołań od decyzji – art. 127 § 3 k.p.a.

Odpowiednie stosowanie przepisów:

- Zastosowanie wprost przepisów dotyczących:
  - Legitymacji
  - Wymogów formalnych
  - Mocy wniosku
  - Czynności wstępnych organu odwoławczego
- Nie będą miały zastosowania przepisy dotyczące:
  - Postępowania przed organem I instancji – np. art. 129 § 1, art. 132, art. 133 k.p.a.
  - Decyzji kasacyjnych z przekazaniem sprawy do ponownego rozpatrzenia

Zażalenie

- Na wydane w toku postępowania postanowienia służy stronie a także innym uczestnikom postępowania **zażalenie**, gdy kodeks tak stanowi.
- Zażalenia wnosi się w terminie **siedmiu dni** od dnia doręczenia postanowienia stronie, a gdy postanowienie zostało ogłoszone ustnie - od dnia jego ogłoszenia stronie.
- Postanowienie, na które nie służy zażalenie, strona może zaskarżyć tylko w odwołaniu od decyzji – niesamoistny środek zaskarżenia.
- Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania postanowienia, jednakże organ administracji publicznej, który wydał postanowienie, może wstrzymać jego wykonanie, gdy uzna to za uzasadnione – względna suspensywność

Weryfikacja decyzji i postanowień w trybach nadzwyczajnych

Na system trybów nadzwyczajnych składa się:

- Wznowienie postępowania
- Stwierdzenie nieważności decyzji
- Uchylenie lub zmiana decyzji dotkniętej wadami niekwalifikowanymi bądź decyzji prawidłowej

Zasada niekonkurencyjności – poszczególne tryby nadzwyczajne mają na celu usunięcie tylko określonego rodzaju wadliwości decyzji i nie mogą być stosowane zamiennie.

Pierwszeństwo ma tryb stwierdzenia nieważności. **Co w przypadku, gdy zostanie wszczęte postępowanie w sprawie wznowienia postępowania i w sprawie stwierdzenia nieważności?**

Wznowienie postępowania

Charakter mieszany:

- Wznowienie postępowania następuje z urzędu (art. 147 k.p.a.) a organem właściwym do wznowienia postępowania jest organ, który wydał decyzję w ostatniej instancji (art. 150 § 1 k.p.a.) – odwołałość
- Wznowienie następuje na żądanie strony – środek zaskarżenia
- Art. 150 § 2 - środek nadzoru

Decyzja musi być ostateczna

Odpowiednie stosowanie do postanowień (każdych?) – art. 126 k.p.a.

Stwierdzenie nieważności

- Charakter mieszany:
  - Postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności wszczyna się na żądanie strony a właściwy jest organ wyższego stopnia – środek zaskarżenia
  - Postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności wszczyna się z urzędu a właściwy jest organ wyższego stopnia – środek nadzoru
  - Jeżeli decyzja została wydana przez SKO lub ministra to nieważność stwierdza ten organ – odwołalność
- Tryb ten stosuje się do postanowień, na które służy zażalenie, oraz o niedopuszczalności odwołania i o uchybieniu terminu do wniesienia odwołania (art. 126 k.p.a.)
- Decyzja ostateczna, nieostateczna?